

Сп. Икономика
14.05.2018 г.

Ивайло Иванов: Ако обществото просперира, това трябва да усетят и пенсионерите

Ивайло Иванов е роден на 21 февруари 1967 г. в Тетевен. Завършил е икономика в Стопанската академия "Димитър Ценов" в Свищов с магистърска степен по финанси и кредит, магистър и по право в Югозападния университет "Неофит Рилски" в Благоевград. От юни 2016 г. до септември 2017 г. бе заместник министър на труда и социалната политика и отговаряше за политиките за защита при безработица, насърчаване на заетостта, пазара на труда, трудовата миграция и свободното движение на работници, трудово право, обществено осигуряване. Преди това той има 13 години опит в управлението на Агенцията за социално подпомагане, като до 2009 г. е неин заместник изпълнителен директор, а от 2009 г. до 2016 г. - изпълнителен директор. Има дългогодишен професионален опит и в сферата на застраховането. На 19.09.2017 г. е избран от Народното събрание за управител на Националния осигурителен институт.

- Г-н Иванов, тази година НОИ разполага с над 11 милиарда лева бюджет, като бяха увеличени разходите за почти всички социални плащания. Какво предстои да се плаща през годината като пенсии, обезщетения за майчинство и безработица, болнични?

- Националният осигурителен институт е натоварен с отговорностите по управление на държавното обществено осигуряване и всъщност тези малко над 11 милиарда лева съставляват бюджета на отделните осигурителни фондове. Близо 85 на сто от планираните за 2018 г. разходи или малко над 9,4 милиарда лева ще отидат за изплащане на пенсиите на около 2 160 000 пенсионери. Делът на разходите за пенсии от брутния вътрешен продукт отново ще бъде около 9% и през 2018 г., а това означава, че нарастването на разходите за пенсии е в синхрон с темповете, с които нараства българската икономика.

Увеличените разходи – ако използвам този израз – не са въпрос на административно решение. Върху динамиката на разходите за пенсии и други осигурителни обезщетения влияние оказват най-вече обективни икономически показатели, един от които например е средният осигурителен доход. Само за 2017 г. той е нараснал с близо 6,7 на сто. Това не е изненадващо, защото в условия на икономически растеж, ръст на потреблението и ниска безработица е очаквано заплатите и доходите от икономическа дейност да нарастват. По-високият среден осигурителен доход определя и по-високите размери на новоотпуснатите пенсии. В солидарното обществено осигуряване е важно и пенсионерите да споделят нарастването на просперитета в обществото. Стремежът е доходите им да запазват покупателната си способност, но и да не изостават спрямо доходите на икономически активното население. Ето защо през 2018 г. е заложено всички пенсии, отпуснати до края на 2017 г., да бъдат преизчислени от средата на годината с тежест на година стаж от 1,169 при 1,126 за миналата година, което е увеличение от 3,8 на сто. Минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст също ще нарасне от 1 юли – от 200 до 207,60 лева.

За паричните обезщетения за безработица през 2018 г. в бюджета на държавното обществено осигуряване са заложени близо 396 милиона лева. От началото на годината минималният дневен размер на обезщетението от 7,20 лева нарасна на 9 лв. Очаква се и

средният размер на обезщетението да е по-висок поради нарастването на доходите на осигурените. Но броят на хората, на които ще се изплащат обезщетения, ще е по-малък, заради постигнатите рекордно ниски равнища на безработица. Към декември 2017 г. броят на регистрираните в бюрата по труда безработни лица е с близо 29 хиляди души по-малък спрямо декември 2016 г. и всички прогнози сочат, че тази тенденция ще се запази.

За другите краткосрочни обезщетения са заделени малко над 1 милиард лева. Над половината от тази сума ще бъде използвана в подкрепа на политиките за насърчаване на раждаемостта и съвместяване на личния и семейния живот. Тези средства са предназначени за обезщетения за бременност и раждане, отглеждане на малко дете, обезщетения при осиновяване на дете от 2 до 5-годишна възраст, трудоустрояване поради бременност и кърмене, гледане на болен член от семейството. Тук е мястото да припомним, че от 2018 г. месечният размер на паричното обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст бе увеличен от 340 на 380 лева.

Макар и с по-малък номинален дял в общите разходи на държавното обществено осигуряване, паричните помощи за профилактика и рехабилитация са важен инструмент за подобряване здравето на работещите и по тази причина имат значим социален ефект. За 2018 г. са заделени малко над 20 милиона лева, предназначени за осигурени лица след преценка на лекуващ лекар. За максимум 10 дни годишно се покриват до четири основни диагностични и терапевтични процедури, нощувка и частична помощ за хранене.

- От години фонд "Пенсии" работи на дефицит. Как може да бъде преодолян той, освен с директни субсидии? Нужно ли е увеличение на вноските или по-скоро цялостна промяна на осигурителния модел?

- Ефектът от реформата в пенсионната система от 2015 г. доведе до видимо подобряване на финансовото състояние на фондовете на държавното обществено осигуряване. Затова тя трябва да бъде последователно прилагана, което ще гарантира предвидимост относно правата на лицата и стабилност на системата в средносрочен план.

Размерът на осигурителната вноска за фонд "Пенсии" беше увеличен с по един процентен пункт както през 2017, така и от началото на 2018 г., като стана 19,8 на сто за родените до края на 1959 г. и 14,8 на сто за родените след това. Плавното увеличаване на стажа и възрастта за пенсиониране също води до постепенно намаляване на разходите за пенсии. Възрастта за пенсиониране на мъжете и жените нараства ежегодно до достигане на 65 години и за двата пола към 2037 г. за масовата трета категория труд. Стажът за пенсиониране също се увеличава с по 2 месеца годишно до достигането на 40 години за мъжете и 37 години за жените към 2027 г. Мярка в тази насока беше и въвеждането на пенсионна възраст за служителите от сектор "Отбрана и сигурност". След всички тези мерки трансферът от държавния бюджет за финансиране на разходите на държавното обществено осигуряване ще намалява, но дългосрочната прогноза за времето от 2017 г. до 2037 г. показва, че системата ще остане на дефицит през целия период. В следващите десетилетия недостигът от средства ще се задържи трайно под 4% от брутният вътрешен продукт. През 2018 г. за покриване на недостига са заложили малко под 4,2 милиарда лева, като по-голямата част от тези средства ще бъде за нуждите на фондовете, изплащащи пенсии.

- Излиза, че дефицитът никога не може да бъде преодолян?

- В резултат на прилагането на приетите мерки за усъвършенстване на пенсионната система се очаква подобряване на баланса на държавното обществено осигуряване в

периода до 2025 г., когато дефицитът ще достигне най-ниските си стойности. След 2025 г. се очаква той да започне да нараства и в края на прогнозния период да достигне отново по-високи нива. След 2040 г. се очаква влошаване на баланса на държавното обществено осигуряване, дължащо се основно на негативните демографски тенденции. Няма пенсионна схема на света, все едно публична или частна, която да е изолирана от проблема със застаряването на населението.

- Немалко перо в разходите е изплащането на болнични. Намаляват ли сумите, които се изплащат по това перо и необходими ли са допълнителни мерки за справяне с т.нар. фалшиви болнични?

- Броят на болничните листове през последните години е висок, за 2016 г. е 3 096 272, а за 2017 г. – 3 127 154 бр., което е увеличение с около 1 %. Изплатената сума за временна неработоспособност поради общо заболяване за 2017 г. е 508,8 милиона лева спрямо 454,1 милиона лева за 2016 г., увеличението е с 12 %. Обективният фактор за увеличението едва ли са неправомерно издадените болнични, тъй като описаното нарастване има обяснение във фактори като по-голям брой осигурени лица - с 1.7 % повече спрямо 2016 г., както и на средния месечен размер на осигурителния доход с 6,7%, както стана дума. Това не означава, че пренебрегваме контрола – извършват се проверки, свързани с определени лечебни заведения, за които е установено издаване на значителен брой болнични листове. Контролира се и продължителността на временна неработоспособност – периода, за който се издават болнични листове при определени заболявания. След тези проверки и във всички случаи на издадени болнични листове в нарушение на съответните нормативни разпоредби се предприемат действия по обжалването им.